

## ทหารผ่านศึกสหรัฐกับบาดแผลร้าวลึกหลังสงครามอิรัก

ชญาณ์ทัต ศุภชลาลัย<sup>1</sup>

### บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความคือนำเสนอประเด็นถึงการกำเนิดขึ้นของ  
อัตวิสัยใหม่หลังสงครามอิรักสิ้นสุดลง สำหรับบทความชิ้นนี้ อัตวิสัยใหม่ที่ว่านั้น  
คือทหารผ่านศึกสหรัฐหลังจากที่ได้มีการประกาศถอนทหารอย่างเป็นทางการ  
ในปี 2007 โดยรัฐบาลโอบามา อย่างไรก็ตามก็ดูเหมือนว่าสงครามกำลังดำเนิน  
ต่อเนื่องในรูปของบาดแผลร้าวลึก (ฝังลึก) อันยังผลกระทบต่อสภาพจิตใจต่อ  
ตัวทหารผ่านศึก สงครามมีอิทธิพลต่อทหารผ่านศึกให้มีทัศนคติใหม่ต่อสังคม  
ของตนเอง และโดยสืบเนื่องจากผลกระทบจากสงคราม มันเป็นการยาก  
สำหรับทหารผ่านศึกที่จะกลับมาใช้ชีวิตตามสภาพปกติดังที่เคยเป็นได้  
บทความชิ้นนี้วางคำถามที่เรียบง่ายมากนั่นคือ อิทธิพลของสงครามอิรักต่อ  
สภาพจิตใจของทหารผ่านศึกโดยที่สงครามมีบทบาทสำคัญต่อการดัดเปลี่ยน  
อัตวิสัยเสียใหม่ ต่อ ตัวทหารผ่านศึก ณ ช่วงเวลาที่สงครามสิ้นสุดลง

**คำสำคัญ:** อัตวิสัย, ทหารผ่านศึก, บาดแผลร้าวลึก

---

<sup>1</sup> อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาวิทยาลัราชภัฏสวนดุสิต และนักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตร  
การเมืองระหว่างประเทศ Aberystwyth University, chyatats@hotmail.com

## **The U.S. War Veterans, Trauma in the Post-Iraqi War**

### **ABSTRACT**

The aim of this article is to present that there is an emergence of the new subjectivity in the Iraqi war aftermath. In this article, a new subjectivity referred to the U.S. war veterans after the official declaration of military withdrawals by the Obama administration in the year 2007. However, it seems that the war continues in a form of trauma, a psychological effect that continues in the mental psyche of the veterans. The war influences the veterans to have a new attitude towards the society and because of the war-effect, it is hard for them to return to the ordinary life. This article interrogates a simple question, that is, the influence of Iraqi war to the war veterans' mentality to which war plays a key role in reshaping the veteran subjectivity: a new subjectivity at war ended.

**Keywords:** Subjectivity, Veterans, Trauma

## บทนำ

วัตถุประสงค์ของบทความชิ้นนี้คือการนำเสนอ ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ประเด็นบาดแผลร้าวลึกของทหารผ่านศึกสหรัฐอเมริกายุคหลังสงครามอิรัก บาดแผลร้าวลึกที่บทความชิ้นนี้นำเสนอหมายถึงบาดแผลร้าวลึกซึ่งเกิดขึ้นท่ามกลางจิตใจของทหารผ่านศึก อันผลพวงของอารมณ์ผิดปกตินี้เกิดมาจากการที่กองทัพสหรัฐต้องเป็นกลไกสำคัญต่อนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในสมัยรัฐบาลบุช ด้วยเหตุดังกล่าว บทความชิ้นนี้จึงให้ความสนใจกับมิติอัตวิสัยของทหารผ่านศึก โดยมองว่าการประจักษ์ของทหารสหรัฐในประเทศอิรักแม้ว่ามีจุดหมายเพื่อเป็นการตอบสนองต่อนโยบายรัฐเรื่องการต่อต้านภัยคุกคามจากผู้ก่อการร้าย ทว่านโยบายรัฐเช่นนี้เองกลับกลายเป็นต้นตอของความวิปริต ความวิปโยคแห่งโรคจิตประสาทหลังสงครามซึ่งความโรคจิตที่วุ่นนั้นเกิดขึ้นแก่ทหารผ่านศึกสหรัฐ

บทความพยายามนำเสนอว่านโยบายต่อต้านการก่อการร้ายเกี่ยวพันกับความรู้สึกที่ว่าการทำสงครามคือกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อชาติบ้านเมือง ทว่าสุดท้ายแล้วผลลัพธ์หลังสงครามกลับกลายเป็นการผลิตมิติอัตวิสัยประเภทจิตผิดปกตินี้มา และเนื่องด้วยเหตุเภทภัยทางจิตเช่นนี้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนมากเป็นลำดับในห้วงเวลาหลังสงครามอิรัก บทความจึงให้ความสนใจในบางส่วนต่อความยากลำบากในการปรับตัวเข้าสู่การใช้ชีวิตตามสภาวะปกติของทหารผ่านศึกหลังจากที่ต้องเผชิญกับสภาวะผิดปกติของการณ์สงครามในอิรัก พร้อมกับตั้งประเด็นปัญหาว่าชีวิตที่ผิดปกติภายหลังสงครามเช่นนี้สมควรจะได้รับการขนานนามว่าอะไรจึงเป็นการเหมาะสม ทว่าด้วยตระหนักถึงความถ่อมตนแล้ว ในตอนท้ายของบทความ ข้าพเจ้าในฐานะผู้เขียนก็พบว่าตนเองทำได้มากที่สุดคือได้แต่ตั้งประเด็นปัญหาเรื่องการขนานนาม “ชีวิตหลังสงคราม” คำกล่าวไว้เพราะเห็นว่าเป็นคำถามซึ่งยังไร้คำตอบที่เหมาะสม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือประเด็นการขนานนามให้แก่ “ชีวิตหลังสงคราม” นี้เป็นประเด็นที่ข้าพเจ้าเองไม่สามารถตอบได้อย่างชัดเจน และยังไม่อาจขบคิดออกมาเป็นคำตอบที่ตายตัวได้เลยแต่อย่างใด

บทความชิ้นนี้ได้รับการตั้งข้อสังเกตและความเคลือบแคลงจากมิตรสหายในแวดวงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยกันว่ามีความเกี่ยวข้องกับ

อย่างไรกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้วยความถ่อมตนเป็นแน่แท้ ข้าพเจ้าปรารถนาชี้แจงแต่เนิ่นว่า บทความชิ้นนี้มีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations – IR) ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ นโยบายต่างประเทศของรัฐ ผลกระทบกระเทือนทางจิตใจที่มีต่อกลุ่มคน กล่าวคือข้าพเจ้าสนใจพิจารณาประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอันซึ่งผลกระทบจากการดำเนินความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศส่งผลลัพธ์บางอย่างต่อชีวิตของคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนโยบายต่างประเทศมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิต เปลี่ยนแปลงอารมณ์ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และเปลี่ยนโฉมตัวตนของคน/กลุ่มคน ผู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในเวลาหนึ่งๆ ซึ่งที่สุดแล้วแนวทางการศึกษานี้เป็นแนวทางการศึกษาที่ข้าพเจ้ารับทราบมาว่าเป็นแนวทางแบบ “Post International Politics”<sup>2</sup> ข้าพเจ้าพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในแนวทางนี้มีใช้แต่เป็นเพียงการวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีกระแสหลักของการศึกษา IR โดยกล่าวหาว่าเป็นวาทกรรมทางการศึกษาที่ครอบงำการศึกษาเหมือนอย่างที่เป็นมา หากแต่ประกอบด้วยความพยายามของนักวิชาการ IR ที่จะขยับขยายขอบข่ายการศึกษา IR ให้มีมิติการศึกษากว้างขึ้น

Post International Politics โดยกว้างแล้วเป็นการตั้งประเด็นการศึกษาที่เป็นรูปธรรม เป็นภาคปฏิบัติของตั้งประเด็นตลอดจนตอบปัญหาออกมาในรูปของทฤษฎีการเมือง แคมเปญปลุกเร้าด้วยแนวคิดปรัชญาร่วมสมัย โดยมีตัวอย่างการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นรูปธรรมเข้ามามีส่วนร่วมอภิปราย ส่วนที่ข้าพเจ้าสนใจคือการศึกษาแนวทางนี้สนใจพิจารณาว่า ทำที่ทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป หรือระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐและไม่เป็นรัฐ จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงตัวตนของคนหรือนั่นก็คืออัตวิสัยของคนอย่างไรได้บ้าง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนโยบายต่างประเทศจักส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน ต่อตัวตน

<sup>2</sup> Jenny Edkins and Veronique Pin-Fat “Post International Politics: An Emerging Dissident Literature?” in Lekhi R. The State of the Academy: New Reflections on Political Studies: London: Network Press (1995) pp. 97-101.

ต่อความปกติและไม่ปกติทางจิต ทัศนคติ อารมณ์ และการมองโลก ฯลฯ ของคนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงและ/หรือโดยอ้อมจากเหตุการณ์ระหว่างประเทศในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างไรได้บ้าง ณ ตรงนี้เองที่ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเป็นหนึ่งในประเด็นการศึกษา IR แนว Post International Politics และ ณ ตรงนี้ ก็เป็นขณะเดียวกันที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการเชิญชวนให้พวกเราในฐานะนักเรียนและนักวิชาการ IR ขบคิดถึงปมประเด็นที่ซับซ้อนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายต่างประเทศหรือท่าทีระหว่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การมองโลก อารมณ์ ภาวะจิต และความเข้าใจต่อสังคมการเมืองของตนเองและของสังคมอื่น ฯลฯ

ข้าพเจ้าเล็งเห็นว่าแนวทางการศึกษาของ Post International Politics มีประโยชน์ในแง่ที่ว่าแนวทางการศึกษาแนวนี้น่าจะเป็นการเปิดเผยถึงปมปัญหาที่ซับซ้อนนี้ได้ ประเด็นที่ข้าพเจ้าสนใจคือการประกาศนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯซึ่งเคลือบกลิ่นอายอารมณ์ความรู้สึกอยากปกป้องชาติอยากพิทักษ์ชาติเพื่อความมั่นคงแต่ชาวอเมริกัน ด้วยท่าทีเช่นนี้และด้วยอารมณ์ความรู้สึกปรารถนาพิทักษ์ชาติก็ต้องถือได้ว่าเป็นจริยศาสตร์อย่างไม่ต้องสงสัย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือถ้าพิจารณาแค่เฉพาะวัตถุประสงค์ของนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายแบบผิวเผินเช่นนี้ โดยตัดประเด็นเรื่องผลประโยชน์น้ำมันในอิรักออกไป ก็ต้องถือได้ว่านโยบายมีความเป็นจริยศาสตร์อย่างไม่ต้องสงสัยเช่นกัน ทว่า การมองประเด็นจริยศาสตร์แต่เพียงเรื่องความรักชาติบ้านเมืองและการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายสากล จักถือเป็นการแสดงความรับผิดชอบที่เพียงพอหรือไม่อย่างไรต่อการเกิดขึ้นของโรคจิตประสาท อย่าง Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) อันเป็นโรคจิตประสาทที่ถูกวินิจฉัยว่าค้นพบมากในทหารผ่านศึกสหรัฐหลังสงครามอิรัก<sup>3</sup>

<sup>3</sup> จากการพูดคุยกับ อาจารย์ สรวิศ ชัยนาม อาจารย์สรวิศมีมุมมองเพิ่มเติมด้วยว่า PTSD มีมิติเรื่องเพศเข้ามาเป็นองค์ประกอบด้วย ด้วยเหตุว่า PTSD ที่เกิดขึ้นกับทหารผ่านศึกชายกับทหารหญิงเป็นคนละประสบการณ์กัน โดยในกรณีของทหารหญิงจะมีเรื่องของ การข่มขืนและการถูกล่วงละเมิดทางเพศเข้ามาเป็นปัจจัยของการเกิดโรคจิตชนิดนี้ ซึ่งประเด็น ณ ตรงนี้ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความหลายประเด็นอภิปรายพอสมควร

ดังนั้น ความสนใจที่มีต่อประเด็นจิตประสาทหรือปมร้าวลึกของทหารผ่านศึกสหรัฐ อันหมายถึงอัตวิสัยประเภทผิดปกติที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามอิรัก ณ ตรงนี้ นำข้าพเจ้าสู่ความพยายามในการเปิดประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของตัวอัตวิสัยของตัวคน อันเป็นผลลัพธ์โดยตรงจากท่าทีในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะการเกิดขึ้นของอัตวิสัยผิดปกติ เช่น ทหารผ่านศึกนี้ เป็นผลลัพธ์โดยตรงจากนโยบายระหว่างประเทศของสหรัฐที่ประพฤติดนเป็นเจ้าจักรวรรดิ แน่หนอนว่า ณ ตรงนี้ จึงมีคำถามตามมาอีกว่าประเด็นจริยศาสตร์ควรจะผลักดันมุมมองให้มีความกว้างไกลกว่าเรื่องความรักที่มีต่อชาติ และ/หรือควรจะมองให้ไกลกว่าการต่อต้านภัยผู้ก่อการร้ายระดับโลก ต่อการตอบในประเด็นนี้ ข้าพเจ้าเล็งเห็นว่าการศึกษา IR ในแนว Post International Politics น่าจะเป็นแนวทางที่ช่วยเหลือข้าพเจ้าได้มาก เพราะจริยศาสตร์มิได้ยึดโยงอยู่กับแค่อารมณ์ความรักชาติ/คลั่งชาติเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการที่ตัวนโยบายมีผลต่อการทำให้เกิดคนโรคจิตขึ้นมา ซึ่งนโยบายมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทัศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่อสังคมของคนเลยทีเดียว

\*\*\*\*\*

---

หนึ่งในประเด็นอภิปรายนั้น ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างกรณีทหารหญิงสหรัฐท่านหนึ่งซึ่งปลอมตัวเป็นผู้ชายเข้าสู่สงครามอิรักมาเป็นเวลามากกว่า 5 ปี ณ ตรงนี้ข้าพเจ้าทราบจากมิตรสหายรายหนึ่ง ผู้วิเคราะห์ว่าจะเป็นมิติในเชิงสังคมวิทยาที่ว่า เป็นปรากฏการณ์ของ transgender หรือ transsexual ทว่าสำหรับข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้ากลับมองในอีกทัศนะหนึ่ง ข้าพเจ้าเห็นว่ามันเป็นเรื่องของอัตวิสัยของปัจเจกบุคคล ข้าพเจ้ามองว่าการปลอมเป็นชายนั้นน่าจะเป็นเรื่องของทางเลือกเพื่อเป็นเกียรติภูมิกับความรู้สึกของตนเองมากกว่า เช่นว่า ถ้าเป็นทหารหญิง การทำงานในสนามรบก็อาจจะจะไม่ได้รับเกียรติยศเท่ากับผู้ชายเนื่องด้วยสรีระและกำลังกายที่แตกต่างกัน ฉะนั้น นี่จึงเป็นทางเลือกที่จะทำงานเพื่อสร้างอารมณ์ "เป็นเกียรติกับตนเอง" มากกว่าจะทำงานแบบผู้หญิงๆ ซึ่งอาจจะรู้สึกภาคภูมิใจน้อยกว่า ด้วยเหตุนี้ทหารหญิงท่านนั้นจึงจำเป็นต้องปลอมตัวเป็นผู้ชาย เพื่อสนองตอบต่อความรู้สึกทำงานได้อย่างรู้สึกเต็มภาคภูมิว่าเป็นการทำงานเพื่อชาติอย่างแท้จริง

วันที่ 11 กันยายน 2001 เกิดเหตุการณ์สะเทือนขวัญในสหรัฐอเมริกา การโจมตีของผู้ก่อการร้ายส่งผลกระทบในแง่ลบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเกียรติยศของสหรัฐ เหตุการณ์ครั้งนี้ สิ่งที่ประชาชนอเมริกันคาดหวังจากรัฐบาล จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ไม่ได้เป็นอะไรมากกว่าการจัดความหวาดกลัวต่อภัยผู้ก่อการร้าย สำหรับรัฐบาลบุช ท่าทีประเภทเพิกเฉยหรือประนีประนอมกับผู้ก่อการร้ายแน่นอนว่าไม่ใช่หนทางที่ดีที่สุดต่อการเยียวยาฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนอเมริกัน รัฐบาลบุชกำหนดท่าทีในเรื่องนี้อย่างชัดเจนคือประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย จะเห็นว่าหนึ่งในหนทางเยียวยาต่อความรู้สึกเจ็บปวดที่รุมเร้าสหรัฐมานับแต่หลัง 11 กันยายนก็คือการสำแดงแสนยานุภาพทางทหารของสหรัฐ โจมตีกลับผู้ก่อการร้ายชนิดไม่ลดราวาศอก<sup>4</sup> ขณะเดียวกันเหตุการณ์ 11 กันยายน ก็เป็นบททดสอบต่อสหรัฐในฐานะประเทศผู้พิทักษ์ประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐ จนดูเหมือนว่าความขัดแย้งระหว่างสหรัฐและผู้ก่อการร้ายในโลกหลัง 11 กันยายนนำเสนอภาพความขัดแย้งระหว่างค่ายผู้ฝักใฝ่และค่ายผู้บ่อนทำลายประชาธิปไตย

ด้วยผลลัพธ์นี้จึงนำไปสู่ข้อเรียกร้องให้สหรัฐกระทำการตอบโต้ทั้งด้วยกำลังและด้วยวิธีที่แบบยากกับกลุ่มคนผู้ปรารถนาเกิดเหวและบ่อนทำลายหลักการของโลกเสรีที่สหรัฐยึดถือมาโดยตลอด<sup>5</sup> ไม่นานนักสหรัฐส่งกองกำลังทหารไล่ล่าปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายอัล เคดา (Al Qaeda) ในอัฟกานิสถาน ทว่าปฏิบัติการดังกล่าวไม่อาจสัมฤทธิ์ผลตามที่สหรัฐตั้งใจแต่อย่างใด ต่อมารัฐมนตรีต่างประเทศ คอลิน พาวเวล (Colin Powell) รับข้อมูลสำคัญจากทางซีไอเอเรื่องซัดดัม ฮุซเซน (Saddam Hussein) ผู้นำอิรักว่าคือผู้อยู่เบื้องหลัง

<sup>4</sup> Paul Kennedy "Maintaining American Power: From Injury to Recovery" in Strobe Talbott and Nayan Chanda (eds.) *The Age of Terror America and the World After September 11* (New York: Basic Books and Yale Center for the Study of Globalisation, 2001), p. 57. ,

<sup>5</sup> Harold Hongju Koh "Preserving American Values: The Challenge At Home and Abroad" in *The Age of Terror America and the World After September 11*, pp. 145-169.

วินาศกรรม 11 กันยายน<sup>6</sup> ข้อมูลของหน่วยข่าวกรองส่งผลสืบเนื่องต่อการกำหนดนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐ อันเป็นการเปลี่ยนสมรภูมิจากในอัฟนิสถานสู่อิรักอย่างฉับพลัน โดยหนึ่งเดือนก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามอิรักในต้นเดือนมีนาคม 2003 ประธานาธิบดีบุชขอความร่วมมือจากสมาชิกความมั่นคงสหประชาชาติโดยให้มีการจัดการประชุมวาระพิเศษเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2003 บุชพยายามเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่าอิรักคือประเทศที่แข็งข้อกับนานาประเทศ และในระหว่างประชุมพาเวลได้นำเอาข้อมูลรายงานของ CIA เป็ดออกอ่าน รายงานความยาว 45 หน้าของพาเวลไม่มีใจความอื่น นอกจากตอกย้ำความคิดด้านเดียวว่า “อิรักมีโครงการอาวุธที่ไม่ชอบธรรม มีความพยายามซุกซ่อนอาวุธเหล่านั้นจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ และมีสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ก่อการร้าย”<sup>7</sup>

ในปีก่อนหน้านั้นคือวันที่ 26 สิงหาคม 2002 รองประธานาธิบดี ดิก เชนนี่ (Dick Cheney) กล่าวสุนทรพจน์ด้วยเนื้อหาใจความแทบไม่ต่างกับเลยกับของพาเวล เชนนี่พูดว่า “กล่าวโดยง่าย ไม่ต้องสงสัยเลยว่าซัดดัม ฮุซเซน มีอาวุธทำลายล้างระดับสูง (weapon of mass destruction – WMD) ไว้ในครอบครอง และไม่ต้องสงสัยอีกว่าซัดดัมกำลังรวบรวมมันเพื่อใช้จัดการกับพรรคพวก เหล่าพันธมิตรของเรา แน่หนอนรวมทั้งจัดการเราด้วย”<sup>8</sup> จากนั้น

<sup>6</sup> เป็นที่ทราบกันในหมู่ผู้ระดับสูงของสหรัฐ ว่าพาเวลใช้เวลาในการทำงานหรือเดินเข้าออกในศูนย์ของ CIA อยู่เป็นเวลาหลายวันในช่วงก่อนเปิดศึกกับอิรัก และการทำงานของพาเวลเป็นลักษณะหามรุ่งหามค่ำ ข้อมูลที่พาเวลสนใจคือการยืนยันความเชื่อด้านเดียวว่า อิรักมีโครงการสร้างอาวุธทำลายล้างขนาดใหญ่ แต่กระนั้น ก็ยังมีประเด็นที่น่าสนใจกว่านั้น ก็คือรายงานบางส่วนของ CIA ก็มีข้อมูลที่ไม่ได้ระบุเป็นไปในทิศทางเดียวกันหมดว่าอิรักมีอาวุธทำลายล้างขนาดใหญ่ไว้ในครอบครองจริง กล่าวให้ยากก็คือข้อมูลบางส่วนมิได้ชี้ชัดแถมยังคลุมเครือในเรื่องการมีอยู่จริงของอาวุธทำลายล้าง ทว่าเมื่อรายงานใดก็ตามเกิดไม่สอดคล้องกับความเชื่อของพาเวล พาเวลก็จะพูดอย่างตรงไปตรงมาว่า “I am not reading this” บางทีก็โยนรายงานทิ้ง แล้วพูดว่า “This is bullshit” รายละเอียดเรื่องนี้เพิ่มเติมโปรดดูผ่านงานเขียนของ Ivo Daalder and James Lindsay (eds.), *America Unbound The Bush Revolution in Foreign Policy* (Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2001), p.158 และโปรดดูข้อมูลเชิงอรรถที่ 35 บทที่ 10 ในหนังสือเล่มเดียวกัน ซึ่งระบุข้อมูลของ Bruce B. Auster, Mark Mazzatti, and Edward Pound, “Truth and Consequence,” *U.S. News & World Report*, June 9, 2003, p.14.

<sup>7</sup> George W. Bush, “President Delivers State of the Union,” Washington, D.C., January 28, 2003 ([www.whitehouse.gov/news/releases/2003/01/20030128-19.html](http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/01/20030128-19.html)) Last Access: June 2013.

<sup>8</sup> Bob Woodward, *State of Denial Bush At War, Part III* (New York: Simon & Schuster Paperbacks, 2006), p.92.



ไม่นานนัก ในเดือนกันยายนปีเดียวกันทางวอชิงตันก็แต่งตั้งให้นายพล เจมส์ มาร์ค (James Marks) ผู้ได้ฉายาว่า “Spider” เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด นำกองกำลังทหารสหรัฐเข้าปฏิบัติการในอิรัก ส่วนตัวของนายพลมาร์คมีความเลื่อมใสศรัทธาต่อสุนทรพจน์ของเซเนเป็นอย่างมาก บ๊อบ วูดเวิร์ด (Bob Woodward) ผู้สื่อข่าวชื่อดังของ *Washington Post* บันทึกลงในหนังสือของเขาว่า ในวันที่เซเนกล่าวสุนทรพจน์นั้น ทุกถ้อยคำของเซเน มาร์คถือเอาประดุจเป็นสิ่งต้องศรัทธาอย่างยิ่งยวด และแน่นอน มาร์คมั่นใจในตัวเซเนพอๆกับที่เขาเชื่อมั่นการทำงานของ CIA นั่นคือ เขามั่นใจเป็นอย่างมากว่าชาติตนมี WMD ไว้ในครอบครอง<sup>9</sup>

กองกำลังสหรัฐนำโดย มาร์ค “Spider” เคลื่อนเข้าสู่สมรภูมิใจกลางกรุงแบกแดดต้นเดือนมีนาคม 2003 การสงครามครั้งนี้ไม่มีใครเติมพันทับทางฝั่งอิรักว่าจะได้ชัยชนะ ว่ากันตามจริงแล้วการใช้คำว่า “สงคราม” อาจเป็นการเลือกใช้ศัพท์แสงที่ผิดความหมายเสียด้วยซ้ำ จะเป็นสงครามไปได้อย่างไรเมื่อฝ่ายสหรัฐจะเป็นฝ่ายไล่ล่าศัตรูของตนเองอยู่ฝ่ายเดียวชนิดทางฝ่ายอิรักทำอะไรไม่ได้เลย มันจึงเหมือนเป็นเกมส์ไล่ล่า ไล่ยิ่งเสียมากกว่า<sup>10</sup> จวบจนกระทั่งวันที่ 9 เมษายน กองกำลังทางใต้ของอิรักก็ถูกทำลายเสียจนสิ้น มีรายงานผ่านวีดีโอกลับไปยังกรุงวอชิงตันว่าฝ่ายทหารสหรัฐเข้าควบคุมดูแลพื้นที่ที่น้ำมันไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ว่ากันตามจริงแล้ว เรื่องควบคุมฐานน้ำมันไม่ใช่เรื่องยาก หากเทียบกับจุดประสงค์ของปฏิบัติการซึ่งมีอีกสองอย่าง ที่ค่อนข้างยากกว่านั้น นั่นก็คือ การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงในอิรักตลอดจนสืบค้นและทำลาย WMD

<sup>9</sup> Bob Woodward, *State of Denial Bush At War*, Part III, p.92.

<sup>10</sup> ความคิดเรื่องนี้ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจมาจากสลาวอย ชิเชก (Slavoj Zizek) ปราชญ์ชาวสโลวีเนีย โดยชิเชกประณามสงครามอ่าวรอบสองนี้ว่า มันเหมือนเกมส์ไล่ล่ายิ่งผู้ร้าย มากกว่าจะเป็นสงคราม เพราะสงครามที่ปราศจากความเสียหายของฝั่งสหรัฐ จะเรียกเป็นสงครามไปได้อย่างไรกันสำหรับชิเชก สงครามมันจะเป็นลักษณะของเกมส์ประเภทโจมตีฝ่ายอื่นข้างเดียวโดยที่ฝ่ายตนเองไม่เสียหายอะไรเลย

ทว่าปัญหาในขณะนี้ก็คือ แหล่งสะสม WMD ของซัดดัมกลับเป็นสิ่งที่ไม่ถูกค้นพบเลย และยังดูเหมือนว่าการค้นหา WMD จะเป็นการค้นหาที่ไร้ร่องรอยขึ้นเรื่อยๆ หลังปฏิบัติการผ่านไปแล้วหนึ่งเดือน Spider ก็บันทึกลงในไดอารี่สงครามของตนเองว่า “FRI. Apr. 11, D+23 No WMD”<sup>11</sup> ถัดจากนั้นอีกหนึ่งเดือน ก็พบข้อความในบันทึกฉบับเดียวกัน ใจความว่า “SUNDAY 11 May D+53 No WMD”<sup>12</sup> การบันทึกเช่นนี้เกิดขึ้นหลังการตรวจสอบพื้นที่ต้องสงสัยทั้ง 946 แหล่งว่าเป็นแหล่งซุกซ่อน WMD ซึ่งหลังจากที่พื้นที่ทั้งหมดได้รับการตรวจสอบ ก็ไม่ปรากฏพบร่องรอยของ WMD แม้แต่เงา ในทำนองเดียวกัน วู้ดเวิร์ดประณามความล้มเหลวของการค้นหา WMD ในหนังสือของตนเองว่าเป็น “fiasco” คือเป็นความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง ไม่นานนักการค้นหา WMD ก็กลับกลายเป็นฝันร้ายเข้าคุกคามฝั่งสหรัฐฯ เสียเอง เพราะดูเหมือนว่าการเอาตัวรอดของทหารอเมริกันจากพวกกลุ่มต่อต้านในอิรักดูจะเป็นเรื่องหลักมากกว่าการค้นหา WMD เสียแล้ว<sup>13</sup>

บันทึกของ Spider คือภาพแสดงที่เป็นไปได้ว่าสงครามอิรักมิได้เป็นไปตามที่รัฐบาลประกาศไว้แต่แรก มากกว่าเป็นนโยบายที่น่าประณามเนื่องด้วยมันห่อหุ้มแต่เพียงมายาภาพเกี่ยวกับ WMD สองปีหลังสงครามผ่านไป ปฏิบัติการโจมตีของสหรัฐฯ หาได้นำพาสู่ความก้าวหน้าและพัฒนาการทางสังคมในอิรักแต่อย่างใดไม่ ปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ กลับเป็นการปิดขวาง

<sup>11</sup> Bob Woodward, *State of Denial Bush At War*, Part III, p.165.

<sup>12</sup> Bob Woodward, *State of Denial Bush At War*, Part III, p.192.

<sup>13</sup> สิ่งที่น่า ๓ ทำเนียบขาวทำ คือการไม่เผยแสดงข้อมูลที่แย้งกับความคิดตนเอง การไม่เผยแสดงข้อมูลแบบนี้มีได้เป็นอะไรมากกว่าร้อยละข้อมูลที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเมืองของผู้นำสหรัฐเรื่องนี้อ่านเพิ่มเติมได้ใน David Sanger, *The Inheritance A New President Confronts the World* (London: Transworld Publishers, 2009), pp. 86-89 โดยเฉพาะเนื้อหาว่าด้วยที่มาที่ไปของความขัดแย้งระหว่าง International Atomic Energy Agency (IAEA) และทางฝั่งรัฐบาลบุช โดยเฉพาะทำที่แสดง ความไม่พอใจของ โอลลี ไฮโนเนน (Olli Heinonen) เจ้าหน้าที่ของ IAEA ต่อรองประธานาธิบดี ดิก เชนนี (Dick Cheney) โดยเชนนีเปิดประเด็นโจมตี IAEA ว่าเป็นพวกเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีน้ำยา ไม่มีความสามารถ แม้แต่จะหยั่งรู้ว่าโครงการนิวเคลียร์ของอิรักอยู่ห่างเพียงแค่นี้ก็ติดตลกกับที่ทำงานของ IAEA นี้เอง ขณะที่ทางไฮโนเนนก็ล่วงรู้ได้ของวอชิงตันเป็นอย่างดีว่า สิ่งเดียวที่รัฐบาลวอชิงตันปรารถนาจะให้ IAEA พุดมาโดยตลอดคือข้อกล่าวหาเดียวที่ประณามอิรัก ว่าซัดดัมปรารถนาแร่ยูเรเนียม (ส่วนประกอบของอาวุธนิวเคลียร์) จากแอฟริกา

เสถียรภาพและการปกครองตนเองของชาวอิรัก สำนักเช่นนี้ทำให้นายพล Spider ยอมรับว่าตัวเขาพร้อมเสียยิ่งกว่าพร้อมที่จะลาออกจากกองทัพ แม้บางครั้งท่านนายพลก็ตระหนักหวนคิดถึงชัยชนะอันเด็ดขาดของสหรัฐ ทว่าด้วยจิตสำนึกที่ไม่หลอกลวงตนเองแล้ว เขาตระหนักดีว่าชัยชนะที่ได้รับมา คือความน่าหมองเศร้า เพราะมันไม่อาจตัดทิ้งซึ่งอารมณ์ความรู้สึกล้นเหลือ จากเรื่อง WMD การค้นหา WMD นอกจากจะล้นเหลือแล้ว มีหน้าซำกลับกลายเป็นการดิ้นรนเอาตัวรอดให้มีชีวิตอยู่ได้ในทุกๆวันของการปฏิบัติการกิจในอิรัก ในทุกๆวันที่การใช้ชีวิตมิได้เป็นอื่นนอกจากต้องพยายามเอาตัวรอดจากระเบิดพลีชีพและบางครั้งถึงกับต้องฆ่าชาวอาหรับผู้บริสุทธิ์ให้ตกตายชนิดนับจำนวนศพไม่ได้ เหล่าสมาชิกกองทัพสหรัฐ เริ่มไม่เข้าใจเสียแล้วว่า สงครามในอิรักจะปะทุขึ้นด้วยเหตุผลกลใดจริง ๆ กันแน่ หลังคว้าน้ำเหลวถึงสองครั้ง หนึ่งในอัฟกานิสถานและสองในอิรัก มันเกิดคำถามตามมาไม่น้อยว่าอะไรคือเหตุผลจริงที่พวกเขามาอยู่ที่นี้ ณ ตรงนี้ ณ ดินแดนที่ห่างไกลจากมาตุภูมิเป็นระยะทางหลายร้อยไมล์

ผู้คนร่วมโลกมักจะมีความทรงจำแต่กับวันที่ 11 กันยายน 2001 และดูเหมือนว่า 11 กันยายนจะเป็นภาพแทนเชิงสัญลักษณ์ของความน่าสะพรึงกลัว โดยเฉพาะมันคือภาพแทนของภัยที่ก่อหวนดโดยอิสลามหัวรุนแรง ผู้เป็นผู้ก่อการร้าย ความทรงจำต่อวันๆนี้ถูกเสริมแรง ตกแต่งด้วยการประชาสัมพันธ์ด้านเดียวของรัฐบาลสหรัฐ สหรัฐประเทศผู้พยายามปั้นแต่งให้วันๆนี้เป็นวันแห่งความทรงจำของคนทั่วโลก ความทรงจำว่าอะไรเกิดขึ้นกับสหรัฐ ใครเป็นผู้ร้าย และใครเป็นผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุความรุนแรง กว่าทศวรรษที่ผ่านมา ในทุกๆปีของวันที่ 11 กันยายน เราจะเห็นว่าสหรัฐพยายามป่าวประกาศว่าตนเองคือผู้เคราะห์ร้ายเสมอ ตรงนั้นมันไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่ากระบวนการทำงานของภาษาที่นิยมกระทำผ่านวาทกรรมชุดหนึ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “self-victimisation” หรือกล่าวให้สั้นง่ายกว่านั้น ก็คือกระบวนการตอกย้ำแต่ความเป็นผู้เคราะห์ร้ายๆๆของตนเอง

บทบาท “เล่นแรง” ด้วยเกมส์แห่งภาษาแบบนี้เองที่ทำให้ 11 กันยายนกลายเป็นวันที่ผู้คนหลายล้านชีวิตบนโลกตระหนักถึงแต่ภัยจากผู้ก่อการร้าย ผนวกกับแง่มุมที่ว่ามันเป็นวันวามแห่งความขมขื่นของสหรัฐ สหรัฐจึงอาศัย

ความขมขื่นจากวินาศกรรม 11 กันยายน เป็นข้อต่อรองและสร้างประเด็นเรียกร้องทางการเมืองในเรื่องของการใช้กองกำลังของตนเองเข้าจัดการกับพื้นที่ ณ ประเทศต่างแดนด้วยความชอบธรรม<sup>14</sup> ว่าคุณความทรงจำที่มักหลุดหายไปนั้นก็คือเป็นเหตุการณ์ความทรงจำที่ผู้คนแทบจะไม่พูดถึง ก็คือความขมขื่นและโศกนาฏกรรมของทหารสหรัฐในอิรัก ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประกาศนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ของรัฐบาลบุช กล่าวคือในขณะที่คนบนโลกแทบทุกคนจำได้แต่วันที่ 11 กันยายนว่าก็ยังมีความทรงจำเกี่ยวกับความขมขื่นของทหารสหรัฐในอิรัก นักรบผู้อยู่ท่ามกลางสงครามอันไร้จุดหมาย อ้างว้าง เปล่าเปลี่ยว และถูก “ลอยแพ” ทอดทิ้งในดินแดนตะวันออกกลางอย่างจงใจบิดเบือนความจริงโดยผู้นำรัฐของตนเอง

ข้าพเจ้าเห็นว่าประเด็นเรื่องการอาศัยความเจ็บปวดรวดร้าวทางการเมืองของตนเองเป็นข้อต่อรองเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง ดูจะสะท้อนพฤติกรรมแบบประสบการณ์การเมืองแบบยิวพอสมควร ประสบการณ์แบบยิวในเรื่องนี้ชวนให้คิดถึงบาดแผลรำลึกของชาวยิวจากการถูกกระทำมาลงหมู่โดยพรรคนาซีเยอรมันในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ต่อมาความเจ็บปวดของชาวยิวกลายมาเป็นข้อต่อรองของพวกเขากับการอ้างกรรมสิทธิ์ดินแดนเหนือเยรูซาเลม และ เหนือฉนวนกาซา ณ ตรงนี้เองที่ความน่ากลัวคือ “การเลือกสรรความทรงจำ” โดยเลือกที่จะจดจำแต่บาดแผลรำลึกของตนเองโดยจุดหมายก็คือเพื่อการต่อรองเป้าประสงค์ทางการเมืองบางอย่าง ข้าพเจ้ามองว่าในกรณีของสหรัฐ ณ ตรงนี้ก็เป็นประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ความทรงจำอันเจ็บปวดจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ถ้าหากเราขบคิดอย่างถี่ถ้วนจริง ก็จะเห็นว่าไม่แตกต่างกันกับวิธีคิดแบบยิวในสมัยอดีต เพราะที่สุดท้ายความเจ็บปวดทางการเมืองที่ตอกย้ำแล้วย้ำอีก ก็นำไปสู่การสร้างข้อต่อรองทางการเมืองของสหรัฐ นั่นคือการประกาศสงครามตลอดจนใช้ความรุนแรงกับดินแดนอื่นซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นแหล่งกบดานของผู้ก่อการร้ายหนึ่ง ประเด็นอภิปรายเช่นนี้สามารถอ่านเพิ่มเติมได้ใน ธเนศ วงศ์ยานนาวา. ความสมเหตุสมผลของความชอบธรรม (การครอบงำ) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์: ๒๕๕๔) หน้า ๒๐๗-๒๐๘ โดยเฉพาะข้าพเจ้าสนใจให้ท่านผู้อ่านวิเคราะห์และติดตามประเด็นที่ธเนศกล่าวว่า:

“การกระทำที่เกิดขึ้นจาก Rationality เชิงเครื่องมือ (Instrumental Rationality) หรือ Zweckrational อันเป็นการกระทำที่ถูกกำหนดโดยความคาดหวังที่มีต่อวัตถุและความสัมพันธ์ทางสังคม โดยผู้กระทำมีความคาดหวังว่าจะได้อะไรหรือมีเป้าหมายอะไรบางอย่างที่จะต้องบรรลุให้ได้ ดังนั้นก็ต้องหาหนทางหรือวิถีทางในการไปสู่เป้าหมายนั้นๆ การกระทำทางสังคมในแบบนี้จะมีลักษณะของการคาดคำนวณผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้น ตลอดจนวิถีทางในทางเลือกแบบต่างๆ เพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย ซึ่งก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับการกระทำทางสังคมแบบนี้ ผู้กระทำทางสังคมสามารถจะเลือกได้ว่าอะไรเป็นเป้าหมายที่เร่งด่วนกว่าอันอื่นๆ ในการตอบสนองความต้องการของตนเอง การกระทำทางสังคมในแบบนี้จึงมีความใกล้เคียงกับการกระทำทางเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลตอบแทนจากสิ่งต่างๆ”

อันที่จริงแล้ว เมื่อพูดถึงปมบาดแผล ความโศกเศร้า ความสูญเสีย ความรู้สึกอันยากจะเยียวยา ฯลฯ หรือที่บทความนี้เรียกโดยรวมว่าเป็น “บาดแผลรำลึก” ที่ใช้ภาษาอังกฤษว่า *trauma* เราสามารถจำแนกความเข้าใจในเรื่องนี้ได้เป็นสองประเภท<sup>15</sup> **ประเภทแรก** คือ *structural trauma* คือ ปมบาดแผลเชิงโครงสร้าง อันหมายถึงบาดแผลจากสภาพเหตุการณ์ที่มักถูกจัดตั้งกลายเป็นความทรงจำของคนส่วนใหญ่ มันเป็นบาดแผลความทรงจำประเภทผูกร้อยเป็นเงื่อนตายซึ่ง (จงใจ) ปิดเงียบและลบทิ้งความทรงจำชุดอื่นที่ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขความทรงจำจัดตั้ง ความทรงจำประเภทจัดตั้งตัวนี้จึงเข้าข่ายประเภทเลือกเฟ้นว่าอะไรคือบาดแผลรวดเร็วที่ต้องจำและอะไรคือที่ต้อง (จงใจ) ลืม ความทรงจำประเภทนี้ประจักษ์เป็นบัญญัติความทรงจำประเภทวางกรอบตายตัว แดมมีลักษณะเหนือกาลเวลา คือมีคุณลักษณะเป็น “trans-temporal” กล่าวก็คือไม่ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไปอีกกี่นานปีแสงเพียงใดก็ตาม บาดแผลความทรงจำนี้ก็จะเป็สิ่งที่ภาครัฐขีดเส้นใต้เน้นย้ำให้กับประชาชน ประจักษ์เป็นการประชาสัมพันธ์ความทรงจำด้านเดียวชนิดประชาชนยากที่จะลบทิ้ง อาทิเช่น ความทรงจำ 11 กันยายนย้อนมาพูดถึงกันในทุกๆปีก็คือเข้าข่ายความทรงจำประเภทนี้

**ส่วนประเภทที่สอง** คือ *historical trauma* หรือปมบาดแผลที่มีมิติประวัติศาสตร์ คือเป็นปมบาดแผลที่ปะทุเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาต่างๆ บาดแผลความทรงจำประเภทนี้เกิดขึ้นกับบุคคล บัณฑิตบุคคล ชุมชน กลุ่มคนกลุ่มต่างๆ ซึ่งบาดแผลความทรงจำมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับกลไกรัฐ ความทรงจำประเภทนี้แตกตัวคือ “split” ออกจากความทรงจำเชิงโครงสร้างที่ “เขียน” ให้คนจำโดยรัฐ กล่าวได้ว่าบาดแผลความทรงจำประเภทนี้ไม่ได้มีลักษณะเป็น *universalisation* ที่มีลักษณะเป็นการครอบกระบาลความทรงจำให้กับประชาชน หากแต่เป็นบาดแผลความทรงจำที่มีลักษณะเฉพาะตัวคือเป็น *particularisation* ที่แยกตัวมาออกจากบัญญัติแบบ *universalisation* บาดแผลความทรงจำที่มีลักษณะเฉพาะนี้เองที่ตัวผู้ได้รับ

<sup>15</sup> Dominick LaCapra, *Writing History, Writing History* (Baltimore and London: The John Hopkins University Press, 2001), pp.76-85.

ผลกระทบสามารถสวมอ้างความเป็นอัตวิสัยให้กับตนเองได้มากกว่าแบบแรก  
 บาดแผลความทรงจำประเภทนี้สะท้อนอัตวิสัยความคิด ซึ่งอาจจะไม่แตกต่าง  
 กับที่ ฌักส์ แดริดา (Jacques Derrida) กล่าวว่า “เมื่อตัวฉันเกิดบาดแผล  
 นั้นเองที่เป็นตัวตนของฉัน”(I wound therefore I am)<sup>16</sup> เพราะบาดแผลความ  
 ทรงจำแบบแรกดูจะเป็นการครอบงำจัดการโดยรัฐ ทว่าแบบที่สองนั้นจะมี  
 ลักษณะเฉพาะ คือเป็นบาดแผลของคนแต่ละคน ของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มคน  
 และชุมชนแต่ละชุมชน ฯลฯ

---

<sup>16</sup> บาดแผลความทรงจำอย่างหลังนอกจากจะ split ออกจากการครอบกระบาลแล้ว ตัวมันยังสามารถ  
 เกิดขึ้นปะทุขึ้นได้ทุกเมื่อที่มีสถานการณ์รุนแรงเข้ามากระทบกระเทือนจิตใจ ความทรงจำประเภทนี้  
 จึงมิใช่ความแข็งที่ตายตัว หากแต่เป็นลักษณะของการหมุนเคลื่อนลื้อคือ “flow” ไปกับกาลเวลา ปะทุ  
 เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ และ/หรือมีลักษณะ “กลายเป็นนั้นๆ” คือ “becoming” ได้ตลอด คือมีลักษณะเป็น  
 becoming-trauma และถ้าหากกล่าวให้เจาะจงกว่านั้น บาดแผลความทรงจำประเภทหลังนี้เปิดโอกาส  
 เชื่อมโยงกับความคิดของนักคิดท่านอื่นๆ อาทิ จอร์จ บาตาย (Georges Bataille) กับแนวคิดเรื่อง  
 “heterogeneous” กับ ฌักส์ ร็องซีเยร์ (Jacques Ranciere) เรื่อง “ส่วนที่ไม่ได้ถูกนับรวมให้เป็นส่วน”  
 (the part of those who have no-part) และสุดท้าย ฌักส์ ลาก็อง (Jacques Lacan) ผู้กล่าวว่า  
 มันไม่มีสิ่งอื่นที่จะเรียกว่าเป็นตัวยุทธหลัก หรือที่ลาก็องกล่าวว่า “il n’y a pas de grande Autre” (the  
 big Other does not exist) อาทิเช่น ถ้าหากว่ามันไม่มีตัวยุทธหลักที่แทนค่าสมการเป็นบาดแผลความ  
 ทรงจำหลักให้กับผู้คนในสังคม เช่นนั้นแล้ว สิ่งอื่นที่ทำหน้าที่เป็นตัวยุทธหลักความทรงจำนั้นให้หาได้มี  
 รูปตัวตนอยู่จริงหรือไม่ เพราะตัวยุทธหลักแห่งความทรงจำมันไม่ได้เป็นการปลดแอกความทรงจำที่จะ  
 เอื้อเพื่อเนื้อที่ต่อการนำเสนอมุมมองบาดแผลความทรงจำที่แตกต่าง แดกหน่อ หลุดพ้นออก และ/หรือ  
 โผบินหนีจากบัญญัติความทรงจำตัวใหญ่ มากกว่าจะเป็นตั้งกลไกอำนาจ/ความรู้ อันนำไปสู่การประกอบ  
 ร่างความคิดให้จดจำ จนเป็นโฉมแห่ง “ระบอบแห่งความทรงจำ”

ดังนั้น เมื่อ “บาดแผลของฉัน เป็นของฉัน” อย่างที่แดริดากล่าว นั่นก็คือ บาดแผลที่เป็นอื่น มันก็แทบ  
 จะไม่มีคุณค่าเลยหากเทียบกันกับบาดแผลรำลึกที่ตัวฉันประสบเองด้วยตัวเอง ด้วยผลลัพธ์แล้ว  
 มันจึงไม่มีสิ่งอื่นที่จะวางตัวเป็นแกนกลางเป็นตัวแทนความเจ็บปวดให้กับฉันดำรงคงอยู่ให้ฉันได้จริง  
 บาดแผลรำลึกของทหารผ่านศึกที่บทความนี้นำเสนอถึง ลักษณะของความทรงจำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้  
 คือ particularisation, splitting, becoming-trauma, the part of (trauma) that have no-part,  
 “I wound therefore I am” บาดแผลความทรงจำของทหารผ่านศึกหลังสงคราม ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่า  
 ประสบการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง แดกหน่อ/แยกตัวจากบัญญัติรัฐ ทว่าบาดแผลรำลึกของ  
 ทหารผ่านศึกกลับถูกปิดกั้นจนไม่กลายเป็นส่วนความทรงจำภายในรัฐ ซึ่งทั้งหมดบ่งชี้ถึงมิติอัตวิสัย  
 หรือตัว subject ที่มี trauma เป็นองค์ประกอบ โดยทั้งนี้ การพูดถึงเรื่องราวบาดแผลความทรงจำของ  
 ทหารผ่านศึกผ่านบทความ ก็อาศัยแก่นแกนทางความคิดของนักคิดสำคัญอย่าง Laclau, Mouffe,  
 Lacan, Deleuze, Ranciere, Foucault และ Derrida เข้ามาเป็นแนวทางในการอุปการะความคิด

แน่นอนว่าบาดแผลร้ายลึกของทหารผ่านศึกจากสงครามอิรัก เป็นบาดแผลร้ายลึกซึ่งเป็นคนละความทรงจำกับความทรงจำที่เอาแต่จำเรื่อง 11 กันยายน 11 กันยายนจะเป็นระบอบแห่งความทรงจำที่มักหมกมุ่นอยู่กับการตอกย้ำถึงความชอกช้ำที่ประเทศยิ่งใหญ่อย่างสหรัฐถูกกระทำโดยผู้ก่อการร้าย ส่วนเรื่องน่ายินดีคือบาดแผลทางใจของทหารผ่านศึกหลังสงครามอิรักก็มีใช่เป็นบาดแผลความทรงจำที่ปราศจากการบันทึก ถ้ามองลงลึกแล้ว มันถือเป็นบันทึกที่สะท้อนความวิตกกังวล ความกลัว ความไม่มั่นคง ฯลฯ ณ ระหว่างช่วงเวลาประจำการในอิรักของทหารผ่านศึก ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

บันทึกทหารถือเป็นอีกแหล่งข้อมูลแห่งพื้นที่ความทรงจำขนาดใหญ่ว่าจริงๆ แล้วสงครามต่อต้านผู้ก่อการร้ายมิได้นำไปสู่การทำให้ฝ่ายอิรักหรือชาวอาหรับต้องสูญเสียความเป็นมนุษย์ของตนเองเท่านั้น เพราะขณะเดียวกันสงครามก็บั่นทอนความเป็นมนุษย์ของตัวทหารสหรัฐเสียเองด้วย กล่าวให้ง่ายกว่านั้นคือ ยิ่งสงครามในอิรักที่มีต้นตอมาจากสงครามการก่อการร้ายดำเนินไป การบั่นทอนความเป็นมนุษย์ทั้งจิตใจและไม่จิตใจก็ยิ่งจะยิ่งเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม บันทึกทหารสะท้อนอารมณ์ความแปลกแยก คืออารมณ์ที่เรียกว่าเป็น alienation ต่อตัวตนของทหารผ่านศึกเอง มันเป็น alienation ต่อตัวตนในวันวานที่ตนเองเคยเป็น เป็นต้นว่า จากที่เคยหัวเราะยิ้มได้ แต่พอหลังสงคราม ก็ยากที่จะเป็นคนๆ เดิมอีกต่อไป ดูเหมือนว่าสงครามคือภาวะแห่งการก้าวข้ามพรมแดนจากภาวะปกติสู่ภาวะผิดปกติทางจิต ซึ่งเป็นภาวะที่ไม่มีผู้ใดรู้ล่วงหน้า และเมื่อภายหลังล่วงรู้เข้าก็ยากจะทำใจรับได้ บันทึกทหารคือเนื้อที่บรรจุเรื่องเล่าสะท้อน “เสียง” ของทหารผ่านศึก โดยเฉพาะเรื่องราวเหล่านี้ได้รับการบันทึกและเผยแพร่ออกสู่สายตาสาธารณะชนมากขึ้นหลังจากที่มีคำสั่งจากรัฐบาลของประธานาธิบดีบารัค โอบามา (Barack Obama) ให้ประกาศถอนทหารทั้งหมดออกจากอิรัก

บันทึกทหารที่โด่งดังในอเมริกามีชื่อว่า *The Long Walk: A Story of War and the Life that Follows* ประพันธ์โดย ไบรอัน คาสท์เนอร์ (Brian Castner) อดีตนายทหารแห่งกองทัพอากาศประจำการในสงครามอิรักรอบสอง บันทึกที่มีความยาว 220 หน้านี้ ได้รับการเชิดชูจากผู้อ่านชาวรายหนึ่งของ *Herald Tribune* ว่าเป็นบันทึกกระดืบตำนานเทียบเท่ากับบันทึกทหาร

สงครามเวียดนามอย่าง *The Things They Carried* และ *Dispatches*<sup>17</sup> โดยไม่นาน ก่อนที่สงครามอิรักจะปะทุขึ้น คาสท์เนอร์เจ้าของบันทึกรับราชการทหาร ในหน่วยงานคัดเลือกและเผาทิ้งดินปืนสังกัดกองทัพอากาศ จากนั้นคาสท์เนอร์เอง ก็ถูกส่งไปประจำการในอิรักเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ คาสท์เนอร์เล่าประวัติชีวิต ระหว่างประจำการในอิรักโดยเขียนเปิดศักราชในหน้าแรกสุดว่าสงครามอิรัก ทำให้เขาเป็นบ้า คาสท์เนอร์เขียนเล่าว่า “สิ่งแรกที่ผู้อ่านควรรู้เกี่ยวกับผม คือ ผมเป็นบ้า ผมไม่เคยเป็นอย่างนี้มาก่อน ผมที่ปกติ ไม่มีอีกต่อไปแล้ว”<sup>18</sup>

ดูเหมือนว่าความคิดแรกที่ผุดขึ้นมาในหัวของคาสท์เนอร์ตั้งแต่จรดปากกาเขียนบันทึกคือความเชื่อที่ว่าสงครามอิรักคือสงครามที่ทำให้ตัวเขา เติบโตห่างออกจากความปกติคือความไม่บ้าสู่ความบ้า ทหารอย่างเขากำลัง เข้าร่วมในศึกสงครามอันเป็นกิจกรรมไร้ประโยชน์ของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ บั่นทอนความเป็นมนุษย์ของตนเองด้วยกันเอง สงครามถือเป็นกิจกรรมการ dehumanised ทั้งผู้รุกรานและผู้ถูกรุกราน<sup>19</sup> มากกว่านั้นสงครามทำให้ตัวตน ที่เคยเป็น ณ วันวานในอดีตของทหารผ่านศึกดูจะอันตรายหายไปด้วยอย่าง เห็นได้ชัด ตัวตนของนักรบผู้เคยหัวเราะร่า มีอารมณ์สุนทรีย์ มีอารมณ์ขำขัน กลับกลายเป็นตัวตนอื่นที่เปลี่ยนแปลงจากคนเดิม ณ ปัจจุบันกาลนี้ที่ตัวตน แบบคนในวันวานหายวับไป คาสท์เนอร์เขียนบรรยายอารมณ์ความรู้สึกนี้ ลงในบันทึกว่า

“ผมชอบตัวผมที่เคยเป็น คนที่เคยเล่นกีตาร์ และหัวเราะได้กับหนัง ตลกเบาสมอง และชอบที่จะอ่านหนังสือทั้งวันทั้งคืน ผมที่เป็นอย่างนั้นตาย

<sup>17</sup> โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน “Iraq War Veteran Writes Vivid War Memoir” in [www.heraldtribune.com/article/20120804/WIRE/120809825?p=3&tc=pg](http://www.heraldtribune.com/article/20120804/WIRE/120809825?p=3&tc=pg) Last Access on May 30, 2013

<sup>18</sup> ต้นฉบับภาษาอังกฤษใจความคือ “The first thing you should know about me is that I am Crazy. I haven't always been. I was fine. Not anymore.”

<sup>19</sup> การอธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดไม่ต่างกับสมัยยุคล่าอาณานิคม ซึ่งที่สุดแล้วการล่าอาณานิคมก็นำพาไปสู่การลดทอนความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ณ ตรงนี้ สะท้อนประเด็นที่นักเขียนผิวดำอย่าง ไอม่ ซีแซร์ (Aime Cesaire) เรียกว่าเป็น the boomerang effect ที่สุดท้ายแล้วเข้ามาทำให้ทั้งสองฝ่ายกลายเป็นอะไรที่ดูน่ารังเกียจ ป่าเถื่อน ไร้อารยะด้วยกันทั้งคู่ ประเด็นอภิปรายนี้เป็นประเด็นอภิปรายแบบหลังอาณานิคมศึกษา (postcolonial studies) ส่วนรายละเอียดเรื่องนี้เพิ่มเติม โปรดดู Aime Cesaire, *Discourse on Colonialism* John Pinkham trans. (Monthly Review Press, 2000).



ไปแล้วจากเสียงระเบิดดังสนั่นกว่าพันครั้ง เป็นความตายที่ถูกปกคลุมใต้เลือดของเด็กๆ เป็นความตายในขณะที่มองลงมายังลากล้องปืนไรเฟิล และโดยที่นิ้วของผมพาดอยู่ที่วิถีสั่นไกวจ่อไปที่ผู้หญิงไร้อาชีพคนหนึ่งในชุดโครแซร์ผมที่เคยเป็นได้จากไปเสียแล้ว”<sup>20</sup>

เราเรียนรู้จากบันทึกของคาสท์เนอร์ว่าเขาสูญเสียแม้กระทั่งสมาชิกภาพความเป็นคนในครอบครัว ครอบครัวทั้งลูกๆ และภรรยาต่างก็มองเขาด้วยสายตาที่แปลกไปราวกับว่าคาสท์เนอร์เป็นคนอื่น คาสท์เนอร์ดูจะกลายเป็นคนที่แปลกประหลาดชนิดแตกต่างจากที่ครอบครัวเคยรู้จัก<sup>21</sup> เขาเขียนว่า “ผมไม่อาจเป็นพ่ออย่างที่ผมตั้งใจจะเป็นได้ และไม่อาจเป็นสามีอย่างที่ตั้งใจจะเป็นได้”<sup>22</sup> นอกจากนี้ เราเรียนรู้จากบันทึกของคาสท์เนอร์ว่าการใช้ชีวิตท่ามกลางศึกสงคราม แม้ว่าจะหวัหระระได้ไม่เต็มที่ ทว่าการหวัหระระในยามที่ทหารจัดงานปาร์ตี้ฉลองกันนั้น ก็ต้องเป็นความพยายามในการหวัหระอย่างสนุกสนานกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะไม่ว่าคนที่ยืนอยู่ในงานปาร์ตี้วันนี้ ชนแก้วกันอยู่ตรงหน้า สนทนากันอยู่เบื้องหน้า อาจกลายเป็นคนที่พวกเขาต้องสูญเสียและร่ำไห้ต่อการจากไปในอีกไม่กี่วันเดือน หรือปีข้างหน้า ผู้คนที่อยู่ ณ เบื้องหน้าขณะนี้กลับกลายเป็นคนตายที่ผู้คนได้แต่จดจำชื่ออยู่เบื้องหลัง

<sup>20</sup> ดัชนีบทกวีภาษาอังกฤษใจความคือ “I liked the old me, the one who played guitar, and laughed at dumb movies, and loved to read for days on end. That me died from a thousand blasts. Died covered in children’s blood. Died staring down my rifle barrel, a helpless woman in the crosshairs and my finger on the trigger. That me is gone.”

<sup>21</sup> ข้าพเจ้าสนใจตั้งข้อสังเกตว่า “คน” อาจจะมีสถานะที่กลับกลายเป็น “สิ่งประหลาด” (uncanny) ได้เช่นกัน โดยนักจิตวิเคราะห์ชาวเวียนนา ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) อธิบาย uncanny ว่าเป็น “the unknown familiar” หรือบางครั้งก็เรียกว่าเป็น “an unfamiliar familiar” อันแปลได้ว่าหมายถึง สิ่งทั้งคุ้นเคยและไม่คุ้นเคย ซึ่งความหมายใจความก็คือ สิ่งที่เคยคุ้นเคยกลับกลายเป็นสิ่งประหลาด สิ่งทีครั้งหนึ่งเคยคุ้นเคยกลับกลายเป็นความไม่คุ้นเคย บางครั้งอาจหมายถึง สิ่งที่น่าหลงใหลทว่าเจือปนด้วยความน่าสะพรึงกลัวจนคนพะว้าพะวงไม่กล้าเข้าใกล้แบบชัด ข้าพเจ้าที่ก่อกวนประเด็นนี้ว่า uncanny ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นกับวัตถุและสิ่งไม่มีชีวิตเท่านั้น ทว่าคนก็เป็นสิ่งประหลาดได้ด้วยแน่นอนว่าประเด็นที่ข้าพเจ้าอภิปราย ณ ตรงนี้ย่อมไม่ใช่ข้อสรุปที่ลงตัวมากกว่าเป็นการตั้งข้อสังเกต

<sup>22</sup> ดัชนีบทกวีภาษาอังกฤษใจความคือ “I wasn’t the father I wanted to be, and I wasn’t the husband I wanted to be.”

สถานการณ์รบในสงครามย่อมมิใช่อารมณ์ความรู้สึกที่คนหลายคน ผู้มิได้เป็นนักรบจักสามารถจินตนาการออกได้เป็นแน่แท้ ประจวบกับเป็นการ ยากมากที่ทหารผ่านศึกจะกลั่นกรองความรู้สึกของตนเองอธิบายออกมาเป็น คำพูด เพราะการเปิดตัวเปิดใจพูดถึงความรู้สึกไม่พอใจต่อสงครามอิรักอย่าง ตรงไปตรงมาอาจส่งผลเสียต่ออาชีพตนเอง (อย่างน้อยก็คืออาจถูกมองว่าเป็น คนไม่รักชาติ) มากกว่าจะเป็นผลดี หลังจากกลับสู่มาตุภูมิได้ไม่นาน ก็เป็นที่ คาดหวังกันว่าทหารผ่านศึกจะได้กลับคืนสู่ภาวะปกติหลังจากที่ต้องตรากตรำ กรำศึกอยู่กับภาวะผิดปกติคือทำสงครามมาเป็นเวลานาน แต่อนิจจาที่การ กลับคืนสู่ภาวะปกติของทหารผ่านศึกกลับกลายเป็นสิ่งที่ยากเย็นแสนเข็ญไป เสียแล้ว เพราะทหารผ่านศึกหลายคนกลับเกิดอาการทางจิตแปลกประหลาด หลายอย่าง เป็นต้นว่า ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้เป็นเวลานาน เย็นชา ไร้อารมณ์ทางเพศ เกิดความรู้สึกอยากอยู่คนเดียว ไม่สังสรรค์เทศกาล มีความ กระฉับกระเฉงผิดปกติ มีปฏิกิริยาชอบซ่อนตัวในที่กำบัง มีปฏิกิริยาต่อเสียงดัง นอนไม่หลับ ตกใจตื่นตอนกลางคืน ผันรำย ฯลฯ อาการเหล่านี้ ที่สุดแล้ว ทหารผ่านศึกก็ได้รับการวินิจฉัยจากกรมการแพทย์ว่าเป็นผลมาจากความ ตึงเครียดเป็นเวลานานในระหว่างที่ปฏิบัติการท่ามกลางสงครามอิรัก ความ ตึงเครียดจากสงครามส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันมี อิทธิพลต่อการใช้ชีวิตในชีวิตประจำวันแม้ในยามหลังสงคราม โรคจิตชนิดนี้ เป็นที่รู้จักกันในนามของ Post-Traumatic Stress Disorder หรือที่รู้จักกันใน รูปอักษรย่อว่า PTSD โรคจิตชนิดนี้ถูกบัญญัติศัพท์เป็นครั้งแรกในช่วงหลัง สงครามเวียดนามในช่วงต้นทศวรรษปี 1970 โดยเฉพาะมันเป็นคำศัพท์ที่ใช้ อธิบายความผิดปกติทางจิตของทหารผ่านศึกสหรัฐหลังสงครามเวียดนาม จนสืบเนื่องมาถึงหลังสงครามอิรัก (ความจริงแล้วโรคจิตชนิดนี้พบได้ในหลาย สถานการณ์มาก โดยนอกเหนือจากสงครามแล้ว ผู้ป่วยเป็นโรคนี้สามารถพบ ได้ในรายที่ต้องอยู่ในสภาพอันไม่พึงประสงค์เป็นเวลานาน เช่น ความยากจน อุบัติเหตุร้ายแรง ถูกข่มขืน สูญเสียคนสำคัญ ภัยพิบัติ เช่นเหตุการณ์สึนามิ ทั้งในไทยและญี่ปุ่น ฯลฯ)

สงครามต่อต้านลัทธิก่อการร้ายของสหรัฐในอิรัก ส่งผลให้สหรัฐถูก มองจากหลายฝ่ายว่ามีพฤติกรรมส่อเค้าไปในทางเป็นเจ้าจักรวรรดิ คือเป็น

Empire ทั่วากการเป็น Empire ของสหรัฐมีคุณลักษณะแตกต่างจากจักรวรรดิในอดีตอย่างจักรวรรดิโรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน ฯลฯ ทั้งนี้เพราะจักรวรรดิในรูปแบบ (หลัง) สมัยใหม่ ประเทศที่มีพฤติกรรมค่อนข้างเียงไปทางเป็นจักรวรรดิกลับมิได้มียุทธศาสตร์การถือยึดครองดินแดนและเข้าควบคุมทรัพยากรเมื่อแต่ครั้งอดีต หากแต่ข้ออ้างอันหนึ่งของการแทรกแซงหรือการใช้กำลังของจักรวรรดิยุคนี้ คือเป็นการใช้กำลังที่เหมาะสมและสมเหตุผล คือเป็นการกระทำเพื่อบริหารจัดการกับกิจกรรมทางการเมืองของรัฐอันธพาล บุคคล กลุ่มคน และปัจเจกบุคคล ฯลฯ โดยตั้งวางอยู่บนข้ออ้างว่าการทำสงครามแบบสมเหตุผลถือเป็นการตอบโต้กับกิจกรรมที่ดูจะส่อเค้าเป็นภัยอันตรายต่อระเบียบโลก จึงมีการกล่าวว่าจักรวรรดินิยมยุคนี้เป็นลักษณะของการทอดสายตาเพื่อควบคุมดูแล ตลอดจนทะนุถนอมชีวิตของประชากรทุกผู้นามบนโลกให้อยู่กันได้อย่างมั่นคงผาสุก<sup>23</sup> อย่างไรก็ดี ถ้าหากเราเชื่อตามทัศนะที่ว่ากันตามมานี้ว่าสหรัฐประพฤติดนเป็นเจ้าจักรวรรดิจริง แต่กับกรณีอิรักจะเห็นว่าเจ้าจักรวรรดิอย่างสหรัฐฯก็ได้แยแสมากพอต่อการควบคุมดูแลตลอดจนถนอมชีวิตประชาชนชาวอิรักแต่อย่างใด หากแต่ในทางปฏิบัติแล้ว สหรัฐฯก็ยังคงเข้าควบคุมทรัพยากรน้ำมันในอิรักเป็นเรื่องหลักใหญ่สำคัญ แม้ว่าด้วยคำพูดปากเปล่าแล้วสหรัฐจะแสดงความห่วงใยต่อชีวิตประชาชน เช่น แสดงความกังวลต่อชาวอิรักผู้ถูกปกครองในระบอบซัดดัม กระนั้น ประเด็นในเรื่องนี้ก็ยังเป็นเพียงเรื่องรองมากกว่าเป็นเรื่องหลัก

แม้ว่าจะเกิดข้อโต้แย้งเป็นเงาตามมา ทว่าก็เป็นที่ยอมรับได้เรื่องหนึ่งว่ามุมมองเกี่ยวกับจักรวรรดินิยมของนักวิชาการอย่างฮาร์ดท์และเนกรีก่อประกายจินตนาการสำคัญว่าจักรวรรดินิยมหาได้เป็นแค่เรื่องการขยายอำนาจ แย่งชิงดินแดน การออกกฎหมายสร้างระเบียบบังคับดินแดน อาณานิคม และการถ่วงดุลอำนาจระหว่างรัฐมหาอำนาจ ฯลฯ เหมือนอย่างครั้งสมัยอดีต หากแต่โจทย์ที่ฮาร์ดท์และเนกริตั้งคำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์สำคัญของจักรวรรดินิยมว่าการขยายตัวของจักรวรรดิจักส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนกลุ่มคน ชุมชน ฯลฯ อย่างไรและในทิศทางใดได้บ้าง มุมมองที่สำคัญตรงนี้

<sup>23</sup> Michael Hardt and Antonio Negri, *Empire* (Massachusetts: Harvard University Press, 2000) pp.27-34.

นำมาสู่การตั้งคำถามอีกประการว่าชีวิตที่อยู่ภายใต้แบบแผนการเมืองหนึ่งๆนั้น ได้รับการผลิตสร้าง ถูกประกอบร่าง ถูกหล่อหลอมวิธีคิด ถูกกำหนดชีวิต ฯลฯ ขึ้นมาเป็นแบบใดและด้วยภายใต้บรรยากาศอำนาจแบบใด กล่าวให้ง่ายกว่านั้นคืออำนาจการเมืองส่งผลต่อการผลิตตัวตนและอัตวิสัยทางการเมืองของคน ชุมชน กลุ่มคน ตลอดจนคนทั้งสังคมอย่างไรบ้าง และอัตวิสัยทางการเมืองของคนซึ่งอกเงยมาจากอำนาจนั้น สุดท้ายกลับเข้ามาแข็งข้อคัดง้างกับอำนาจที่ผลิตตัวตนให้กับคนขึ้นมาก่อนหน้านี้ได้อย่างไรได้บ้าง<sup>24</sup>

การเป็นจักรวรรดินิยมของสหรัฐในอิรักคืออำนาจที่ส่งผลโดยตรงต่อการหล่อหลอมตลอดจนผลิตสร้างอัตวิสัยแก่ทหารผ่านศึกสหรัฐ ดังนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าหากจักรวรรดินิยมสัมพันธ์กับชีวิตของทหาร มันก็จะสัมพันธ์ในแง่ที่ว่าคำสั่งจากคนในทำเนียบขาวผู้มองเห็นเหล่าทหารเป็นเพียงกลจักรสงครามเพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของนักการเมืองในวอชิงตัน นักการเมืองผู้มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการออกคำสั่งให้ทหารไปรบแถมจงใจให้ข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวกับเรื่อง WMD จนกระทั่งต่อมาภารกิจออกค้นหาและทำลาย WMD ก็ถูกเปิดเผยกันเองและเข้าใจกันในที่สุดภายในกองทัพสหรัฐว่าเป็นนโยบายจอมปลอมของนักการเมืองแห่งทำเนียบขาว จากนั้นเพื่อการเอาตัวรอด ทหารสหรัฐก็มาล้างคนได้ทุกคนแม้กระทั่งเด็กและผู้หญิง การฆ่าชนิดไม่เลือกหน้าเช่นนี้ทำให้ทหารสหรัฐเริ่มมองตัวตนของตัวเองอย่างชัดเจนมากขึ้นทุกทีว่าพวกเขาเริ่มสูญเสียความเป็นมนุษย์ พวกเขาเริ่มเปลี่ยนแปลงจากความเป็นมนุษย์สู่ความเป็นอมมนุษย์ที่โหดร้ายประดุจปีศาจ ตัวตนของทหารเริ่มค่อยถูกหลอมจากความเป็นมนุษย์ก้าวสู่ความเป็นอมมนุษย์มากขึ้น ก้าวข้ามพรมแดนความปกติสู่ความผิดปกติ ก้าวข้ามจากภารกิจรักษาสันติภาพบนโลกมาสู่สภาพสังคมแบบกึ่งบุพกาลมากขึ้น เพราะขณะนี้ความปรารถนาอันเปลือยเปล่าคือเหลือเป็นเพียงแค่การหาหนทางเอาตัวรอดตลอดจนก้าวข้ามจากพรมแดนแห่งความมีอารยะกระโจนเข้าสู่ความบ้า

<sup>24</sup> Jenny Edkins, Nalini Persram and Veronique Pin-Fat (eds.), *Sovereignty and Subjectivity* (Colorado and London: Lynne Rienner Publishers, 1999), pp.1-17.

ดังที่กล่าวแล้วว่าหลังศึกสงครามมีรายงานว่าทหารผ่านศึกจำนวนไม่น้อย ถูกค้นพบโรคจิตประสาทชนิดหนึ่งที่มีชื่อว่า PTSD ดังนั้น ปรากฏการณ์จริงเกี่ยวกับทหารผ่านศึกเป็นอุทาหรณ์แสดงให้เห็นว่าอารมณ์อัตวิสัยของทหารผ่านศึก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคนบ้า เป็นโรคจิตผิดปกติ หลังสงครามอิรัก ณ ตรงนี้ จึงเป็นผลพวงโดยตรงมาจากนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของเจ้าจักรวรรดิสหรัฐ ดังนั้น ถึงแม้ว่านโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐบาลสหรัฐจะมีเป้าหมายที่คลุมเครือ ทว่าอำนาจของมันกลับมีบทบาทต่อการผลิต หล่อหลอม และสร้างอัตวิสัยจนกระทั่งชีวิตและร่างกายของทหารสหรัฐกลายเป็นอัตวิสัยประเภทลูกผสม คือเป็น hybridisation ของอะไรบางอย่างที่ไม่ต่างมากนักกับการเป็นทั้งเครื่องจักรสงคราม (war machine) ทั้งเป็นอมมนุษย์ (inhuman) และทั้งเป็นคนป่วยจิตเข้าขั้นโรคจิตเสียดสี (madness/mental illness) กล่าวโดยสั้นง่าย ทว่าสำคัญคือ ปมปวดร้าวทหารผ่านศึกสหรัฐสะท้อนให้เห็นถึงอัตวิสัยลูกผสมเหล่านี้ ผลผลิตแห่งอัตตาและชีวิตทางการเมืองที่ขึ้นตรงต่ออำนาจจักรวรรดินิยมสหรัฐ

ดังที่ตั้งเป็นปมจวบจนแล้วจะมีนิยามใดบ้างที่จะมอบเป็นป้ายสลากอธิบายอย่างครบถ้วนถึงชีวิตทหารผ่านศึกสหรัฐ เพราะแม้ แลดูไปแล้วเหมือนว่าชีวิตของทหารผ่านศึกจะเป็นชีวิตอันขมขื่นที่เกิดขึ้นแล้วจริง ทว่าชีวิตเหล่านั้นยังปราศจากการนิยามออกมาเป็นภาษา เปล่งออกมาอย่างชัดถ้อยคำผ่านออกมาในรูปลักษณะได้อย่างเป็นแนวคิดคอนเซ็ปต์เชิงปรัชญา กล่าวให้ชัดกว่านั้นคือมันเป็นรูปแบบชีวิตจริงที่เกิดขึ้น ทว่าอยู่นอกเหนือการนิยามมันด้วยภาษาของพวกเรา กระนั้น เมื่อลองไล่เรียงดูผ่านแนวคิดทางปรัชญาจากความรู้อันน้อยนิดของข้าพเจ้า ถ้าหากข้าพเจ้านิยามชีวิตของทหารผ่านศึกว่าเป็นชีวิตที่ดี (Good Life) ก็ติดข้อโต้แย้งเอาเสียได้ว่า กลุ่มคนที่มีบาดแผลร้าวลึกในใจ แถมกลายเป็นโรคบ้าประสาทอีกต่างหากหลังสงครามอิรักจบลง จะให้เรียกคนพวกนี้ว่าเป็นคนผู้มีชีวิตที่ดีได้อย่างไร ถัดจากนั้นหากจะนิยามว่าเป็นชีวิตที่มีคุณธรรม (Moral Life) เพราะทหารเหล่านี้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากผู้นำของตนเองอย่างเคร่งครัด ก็ติดปัญหาข้อโต้แย้งเอาเสียอีกว่า กลุ่มคนที่เคยฆ่าแม่กระทั่งเด็กและผู้หญิงทั้งในอัฟกานิสถานและอิรัก จะให้เรียกว่าเป็นคนผู้มีคุณธรรมพร้อมสมบูรณ์

ในตนเองได้อย่างไร ส่วนครั้นจะประณามทหารเหล่านั้นอย่างเหมารวมทั้งหมดว่าเป็นคนชั่วเลือดเย็นเลวร้ายดุปีศาจ หรือเป็น ชีวิตประเภทไร้คุณธรรม (Immoral Life/Evil) ข้าพเจ้าคิดว่าก็ไม่น่าจะเร่งรัดความคิดเหมารวมเช่นนั้น เพราะจากบันทึกของนายทหารอย่างคาสท์เนอร์ จะเห็นว่าตัวทหารเอง ซึ่งนอกจากคาสท์เนอร์แล้วหลายคนก็คงมีความสะเทือนใจไม่น้อยเลยต่อการต้องเข้ามาผู้บริสุทธิ์

ส่วนตัวข้าพเจ้าเห็นว่าชีวิตของทหารผ่านศึกนอกจากจะเป็น hybridisation ของการเป็นทั้งเครื่องจักรสงคราม อมนุษย์ และเป็นคนบ้าอย่างที่ว่าแล้ว ยังเป็นชีวิตที่ดูจะยืนถ่างอยู่ระหว่างการก้าวออกจากความปกติสู่ความผิดปกติและพยายามวกกลับมาแสวงหาความปกติ ประดุจเป็นการถอยห่างออกจากการรักษาคุณธรรมสู่ภาวะไร้คุณธรรมและวกย้อนกลับมาเพื่อแสวงหาคุณธรรมอีกครั้ง ประดุจเป็นการย่างก้าวเดินเท้าออกจากภาวะสันติสุข สมสู่กับความบ้าคลั่ง และพยายามย้อนกลับมาแสวงหาสันติสุขในใจอีกครั้ง อันซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่ามันเป็นการยากเสียเหลือเกินที่จะแสวงหาคำศัพท์แสงอย่างลงตัวเพื่ออธิบายชีวิตที่กลั่นออกมาเป็นคำอธิบายด้วยคำพูดยาก ทว่าเกิดขึ้นแล้วจริงต่อกลุ่มคนกลุ่มนี้ – เหล่าทหารผ่านศึก ดังนั้น สำหรับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคงต้องกล่าวด้วยความถ่อมตนว่าข้าพเจ้าคงหาได้มีวิสัยจะนาต่อปฏิจาของตนเองไม่ ทว่าปฏิจาที่หาได้มีวิสัยจะนานั้น สอดคล้องกับหนึ่งในแนวคิดทางปรัชญาแนวหนึ่งที่เรียกว่าเป็น aporia (the question without answers – ปฏิจาที่หาได้มีวิสัยจะนา)<sup>25</sup> และด้วยเหตุความเป็น aporia ด้วยธรรมชาติของคำถาม จึงส่งผลทำให้ข้าพเจ้าปราศจากคำนิยามใดๆทั้งสิ้นต่อคำถามเกี่ยวกับการนิยามชีวิตทหารผ่านศึกหลังสงครามอิรัก

หากพยายามสังเคราะห์ประเด็นให้มากกว่าฮาร์ดทักกับเนกรี สองมาร์กซิส ผมมองว่าจักรวรรดินิยมคือระเบียบปาสตาส่องดูแลวิถีประชากรบนโลก ถ้าเราจะตั้งข้อสังเกตเห็นถึงความย้อนแย้งของจักรวรรดินิยมได้ว่าจักรวรรดินิยมคือกลจักรที่ปรารถนาจะรักษาความปกติและจรรโลงคุณค่าของประชาธิปไตย

<sup>25</sup> ดูการอภิปรายบทสุดท้ายในงานของ ฌาคส์ แดริดา (Jacques Derrida) ได้ใน Jacques Derrida, *Aporias* Thomas Dutoit trans. (Stanford: Stanford University Press: 1994).

แบบศตวรรษที่ 19 ซึ่งข้อเรียกร้องหลักไม่ได้เป็นอื่นใด นอกจากประเด็นเรื่อง ความเสมอภาค หลักนิติรัฐ และเสรีภาพ ฯลฯ ทว่าเมื่อถึงเวลาปฏิบัติจริง แทนที่ผลลัพธ์แบบเช่นว่านั้นจะเกิดขึ้น จักรวรรดินิยมกลับบันทึกแต่ความบ้า รวมถึงผลิตจำนวนประชากรโลกที่เข้าขั้นเป็นคนบ้าโรคจิตเพิ่มขึ้นมามากขึ้นๆ ความบ้าของจักรวรรดินิยม ณ ที่นี้มีได้สื่อความ เชิงความหมายการเมืองเก่าแก่ แค่ว่าเป็นความบ้าอำนาจประเภทหมกมุ่นกับการขยายอำนาจอย่างบ้าคลั่ง ตลอดจนกระหายต่อทรัพยากรในดินแดนอื่นอย่างละโมภด้วยตัณหา ทว่า หนึ่งในบทเรียนที่เราได้รับจากบันทึกและประสบการณ์จริงของทหารผ่านศึก คือเมื่อใดก็ตามที่มีคำสั่งให้มีการขยายอำนาจสู่ดินแดนอื่น คำสั่งแบบนี้เอง ซึ่งมักมาจากปากของผู้ที่ไม่ต้องไปรบทัพจับศึก กลับคือการทำให้ันกรบ ของประเทศจอมจักรวรรดิกลายเป็นบ้า กลายเป็นคนโรคจิตหลังสงคราม ประเด็นเหล่านี้เกิดขึ้นจริงอย่างน้อยมันก็เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ของ สหรัฐอเมริกาเอง

ด้วยพึงตระหนักต่อประเด็นวิเคราะห์ตรงนี้ สามารถอนุมานได้หรือไม่ ว่าจักรวรรดินิยมสหรัฐกับการผลิตความบ้าและความโรคจิตให้กับันกรบของ ตนเองไม่ใช่สิ่งที่เป็นหัวกับก้อยที่เป็นคนละด้าน ทว่าคือหัวที่วางทาบใน ระนาบเดียวกันเสมอมาในทางประวัติศาสตร์ ปัจจุบัน และอนาคตกาล ยิ่งด้วย หากสหรัฐฯไม่ปล่อยวางอดีตความละโมภและข้ออ้างโบราณประเภท “เหตุผลแห่งรัฐ” ที่เมื่อใดก็ตามก็มักเอาแต่สวมอ้างเหตุจำเป็นทั้งหลาย เหตุผล ทั้งทางยุทธศาสตร์ซึ่งทรัพยากรในต่างแดนตลอดจนการเพ่งมองตนเองว่า เป็นผู้รักษาระเบียบโลก อดีตที่ประหนึ่งจ้องมองเงาในกระจกแบบนี้เองที่เมื่อ สหรัฐฯยังเพ่งมองตนเอง และหลงตนเองว่าเป็นเจกเช่นผู้รักษาระเบียบแห่ง โลกกระนั้นแล้วไซ้ สหรัฐฯก็ไม่มีเรือที่จะทำสงครามต่อต้านภัยคุกคามที่ซ่องสุม ขุมพลัง ณ ดินแดนต่างๆ เช่นกัน และโดยผลลัพธ์ก็คือความป่วยจิตหลัง สงครามที่เกิดขึ้นต่อทหารของตนเองอันเป็นผลลัพธ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จักรวรรดินิยมผลิตความบ้าไม่ใช่กับเฉพาะข้อเท็จจริงที่ว่า มันนำพามาสู่การ สถาปนาความรุนแรงในดินแดนต่างแดน หากแต่มันผลิตประชากรโลกที่เป็น โรคจิตประสาท ตลอดจนเป็นเครื่องจักรผลิตความป่วยจิตให้กับันกรบจาก ประเทศจักรวรรดิเสียเอง โดยแทนที่จะเป็นกลไกรักษาระเบียบโลกดังที่ฮาร์ดท์

และเนกริคาดหวัง จักรวรรดินิยมกลับกลายเป็นเครื่องจักรที่บังคับให้ทหารจากประเทศของตนเองต้องก้าวข้ามจากความปกติกระโจนอย่างรวดเร็วเข้าสู่ความผิดปกติ ซึ่งกระนั้นการเดินทางกลับออกมาจากความผิดปกติเพื่อกลับเข้าสู่ความปกติอีกครั้งก็เป็นเรื่องที่ยากแก่การบรรลุเสียแล้ว

\*\*\*\*\*

## สรุป

ข้าพเจ้าเกริ่นนำในส่วนแรกของบทความแล้วว่าบทความชิ้นนี้สัมพันธ์กับการศึกษา IR ในแนวทางของ Post International Politics อันซึ่งการศึกษาในแนวทางดังกล่าวให้ความสำคัญการกำหนดท่าทีระหว่างประเทศหรือกิจกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งผลสิ้นสุดของมันคือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การมอง ดีความ เข้าใจสังคม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงตัวตนและอัตวิสัยการใช้ชีวิตของผู้คน ในบางครั้งท่าทีระหว่างประเทศของตัวแสดงที่เป็นรัฐที่มีต่อตัวแสดงที่เป็นรัฐด้วยกันและบางครั้งก็ต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐส่งผลพอร์ทโดยอ้อมต่อการปะทุเกิดขึ้นของอารมณ์ความรู้สึกประเภทผิดปกติ จิตวิปลาสของคน

ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ในอิรัก นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของประธานาธิบดีบุชซึ่งต่อมาเกี่ยวข้องกับการส่งทหารไปประจำการในอิรักและท้ายที่สุดแล้วก็ลงเอยที่วาทนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายส่งผลพอร์ทต่อการผลิตอัตวิสัยประเภทวิปโยคและวิกัลจิตเช่นที่เกิดขึ้นกับทหารผ่านศึกสหรัฐ จากตรงนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเราสามารถตั้งข้อสังเกตในแง่ทฤษฎีการเมืองได้ว่า บางทีความรวดเร็วอย่างยิ่งยวดอาจจะสะท้อนความหมายถึงความผิดหวังรวดเร็วที่คนมีต่อรัฐ เพราะแรกเริ่มเดิมทีความคาดหวังในระดับสูงที่คนมีต่อรัฐคือรัฐน่าจะเป็นสถานที่กำบังและประกันความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินแก่คนได้ แต่ครั้นเมื่อรัฐและนโยบายรัฐกลับกลายเป็นอะไรบางอย่างที่กลับมาสร้างความทุกข์ทรมานแก่ชีวิตของคน ซึ่งการทรมานไม่ได้เกิดขึ้นแค่จำเพาะความทรมานคนชาติอื่น เช่น คนอิรัก ทว่า ก็เกิดขึ้นกับชีวิตหลังสงครามของทหารผ่านศึกสหรัฐและครอบครัว ณ ตรงนี้เองซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของรัฐ รัฐที่กลับกลายเป็นภัยอันตรายต่อชีวิตคน แทนที่จะเป็น



ที่คุ้มภัย<sup>26</sup> ถ้าการเมืองระหว่างประเทศจะเป็นจริงอย่างที่มีการตั้งข้อสังเกตกันว่าเป็นโลกหลังการเมือง (post-politics) อันโลกแบบนี้เป็นโลกที่การตั้งโจทย์ตลอดจนการวิเคราะห์ประเด็นทางการเมืองเพื่อคลี่คลายโจทย์ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการเมืองภายในประเทศและต่างประเทศถูกออกแบบขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้เป็นนักวิเคราะห์สังคมการเมือง ซึ่งการออกแบบแน่นอนว่าไม่เว้นแม้แต่ประเด็นเรื่องสงครามต่อต้านการก่อการร้ายอันซึ่งมุมมองการวิเคราะห์นี้จะกลับถูกลดทอนความหนาแน่นลุ่มลึกเหลือเป็นเพียงภาพลักษณ์ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเท่านั้น<sup>27</sup> การลดทอนมุมมองสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเหลือเป็นเพียงข้อขัดแย้งทางวัฒนธรรม/ทางอารยธรรม เช่นนี้ แม้ว่าจะเป็นการทำให้ประเด็นการเมืองมีความชัดเจนว่าใครคือมิตรและใครคือศัตรูของสหรัฐ ทว่า มุมมองเช่นนี้เองเมื่อพิจารณาอย่างถึงที่สุดแล้วมันก็คือการบริหารจัดการมิตินการเมืองชนิดตีบแคบ ทว่าก็มีความสะดวกสบายต่อการมอง และกระชับแนบนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายให้อยู่ ณ จุดที่บริหารจัดการได้ง่ายไม่ซับซ้อน

กระนั้นก็ดี การติดกับและอับจนภายในมุมมองที่ตีบแคบ ประเภทลดทอนมิติและเรื่องราวทางการเมืองอันสลับซับซ้อน ให้เหลือเป็นเพียงข้อสองข้อมิตร/ศัตรู เขา/เรา ข้างสหรัฐ/ข้างผู้ก่อการร้าย ฯลฯ เช่นนี้เอง ที่กลายมาเป็นการปิดกั้น ขวางกั้น ตลอดจนสกัดกั้นการเผยตัวให้เห็นถึงมิติแห่งอัตวิสัยของทหารผ่านศึก จนความบ้าความโรจจิตที่เป็นผลลัพธ์จากนโยบายของเจ้าจักรวรรดิที่ส่งผลลัพธ์ต่อโลกยุคหลังสงครามอิรักอันเป็นมิติที่เป็นจริงอย่างแท้จริง (“the Real”) มิติจริงเหล่านี้กลับกลายเป็นประเด็นเชิงจริยศาสตร์ที่สาบสูญหายไปอย่างไร้ผู้คนเหลียวแล ฉะนั้น ในเมื่อการต้อนรับขับสู้ต่อมิติจริงแท้จริงนั้นเกิดขึ้นไม่ได้ด้วยการปิดตายประเด็นทางการเมืองให้เหลือเป็นข้อตรงข้ามอันผิดพลาต ณ ตรงนี้ก็ส่งผลทำให้แรงปรารถนาที่จะพูดถึงประเด็นทหารผ่านศึก ความบ้า ความวิกลจริตก็กลับกลายเป็นแรงเฉื่อย ไร้ซึ่งพลัง

<sup>26</sup> Jenny Edkins “Remembering Relationality Trauma Time and Politics” in *Memory, Trauma and World Politics* Duncan Bell (ed.) (London: Palgrave Macmillan, 2006). p.109.

<sup>27</sup> Slavoj Zizek, *Welcome to the Desert of the Real* (London and New York: Verso, 2001), p.132.

การกล่าวขานถึง อันเป็นผลจากการที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนดสัญลักษณ์ความหมายทางการเมืองขึ้นมาแต่เนิ่นๆ เสียแล้วว่า ประเด็นสงครามก่อการร้ายในอิรักคือต้องพูดถึงแค่เรื่องความขัดแย้งทางอารยธรรมและเรื่องภูมิศาสตร์ทรัพยากรเท่านั้น การกล่าวย้าชนิดหมกมุ่นอยู่กับประเด็นอภิปรายเดิมๆ เช่นนี้เองที่ยิ่งพูดถึงยิ่งสุมเสียงทำให้ประเด็นเรื่องทหารผ่านศึกกับความเป็นโรคจิตหลังสงครามของพวกเขา กลบกลายเป็นประเด็นที่สูญหายและไม่ได้รับการพูดถึงชนิดสะท้อนให้เห็นถึงมิติเชิงจริยศาสตร์และปมปัญหาของการใช้อำนาจรัฐอยู่ร่ำไป

บทความชิ้นนี้จึงเป็นความพยายามเล็กๆ ที่ข้าพเจ้าพยายามจะเปิดประเด็นพูดถึงมิติบางอย่างที่จริงแล้วข้องเกี่ยวกับสถานการณ์ ณ ห้วงเวลาที่มีการประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐ นั่นก็คือข้าพเจ้าเปิดประเด็นพูดถึงเรื่องปมปวดร้าวทหารผ่านศึกหลังสงครามอิรัก โดยข้าพเจ้าเลือกที่จะมองว่านโยบายต่อต้านการก่อการร้ายประจวบเป็นการทำให้อเมริกันชนมีความเป็น “ชุมชนชาติเดียวกันแบบชั่วคราว” ท่ามกลางความเป็นจริงที่ว่าความเป็นชาติเดียวกันหรือความเป็นชุมชนเดียวกันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากมากในทางปฏิบัติ ทว่าสิ่งที่จริงเสมอแต่ไหนแต่ไรมานั้นก็คือศัตรูคือยาชูกำลังขนาบเอนที่ช่วยทำให้คนในชาติหันมาสมานสามัคคีกันแบบชั่วคราว ความสมานสามัคคีกันแบบชั่วคราวที่ผ่านคลอออกมาเป็นนโยบาย เช่น นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายนี้เองที่เป็นประหนึ่งอารมณ์ผืนหวน เป็นประหนึ่งแฟนตาซีที่ชักกล่อมให้อเมริกันชนเกิดความรู้สึกว่าความเป็นชาติเดียวกันมีความเป็นไปได้

ทว่า ผืนหวนประโลมใจเช่นนี้เองที่กำลังปิดกั้น เป็นม่านบังตาทำให้อเมริกันชนมองไม่ออกว่ากลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็วหลังสงครามอิรักอย่างทหารผ่านศึกกลับเป็นกลุ่มคนที่ไม่อาจมอบความสมานสามัคคีกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐบาลได้เลย นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายจึงเป็นสิ่งที่ขาดกลวงคือเป็น lack ทางการเมืองของอเมริกันชน เพราะมันไม่อาจห่อหุ้มมิติแห่งความสามัคคีของคนในชาติได้จริงแท้นั่นเองทั้งหมด แถมยังไม่สามารถที่จะอธิบายมิติอัตวิสัยของคนในชาติได้อย่างครอบคลุมเลยแต่อย่างใด และ ท้ายที่สุดแต่ก็ไม่เล็ก (last but not least) ก็คือการลดทอนมุมมองที่มีต่อคนเหลือเป็นเพียงคนรักชาติกับคนไม่รักชาติ เช่นนี้มีปัญหาในแง่

มุมที่ว่า การตีขมูมิให้ทุกสิ่งอย่างเหลือเป็นสองขั้วความคิดย่อมเป็นสัญญาณที่ขาดกลวงและไม่เพียงพอต่อการตระคุบจับความคิดจริงๆ ของคนทุกคนในแผ่นดินทั้งหมดได้ ในประเด็นนี้ข้าพเจ้ายินดีเห็นพ้องต้องด้วยกับแนวคิดของฝ่ายซ้ายยุคใหม่ที่ว่า นโยบายรัฐทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย ประชานิยมสัญลักษณ์รวมใจชาติ ฯลฯ ทั้งหมดทั้งปวงนี้มันเป็นเพียงผืนหวนที่ขบกล่อมให้คนรู้สึกวามชุนชนคนเหมือนกันนั้นเป็นไปได้ ทว่าหากเรากล้าที่จะทะลวงฝ่าผ่านผืนหวนเหล่านี้ได้จริงแล้วไซ้<sup>28</sup> เบื้องหน้าที่เหลืออยู่ก็คือความจริงที่ว่า สังคมการเมืองคือสิ่งที่ยากจะเป็นไปได้ที่จะมีฉันทามติร่วมกันได้เลยแต่อย่างใด<sup>29</sup>

<sup>28</sup> จากการสนทนากับอาจารย์ ธเนศ วงศ์ยานนาวา คำถามทางการเมืองนั้นอยู่ที่ตัวพวกเรา กล่าวคือพวกเราทุกคนต้องถามใจตนเองว่า พวกเรานั้นกล้าพอที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดทางความคิดของเราเองเพื่อก้าวข้ามไปสู่การเปลี่ยนแปลงอัตวิสัยคือตัวตนของเราเองหรือไม่ ณ ตรงนี้ ข้าพเจ้าขบคิดประเด็นนี้เพิ่มเติมต่อจากอาจารย์ธเนศว่า คนหลายคนอาจจะไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนเองมีข้อจำกัดทางความคิดในเรื่องใดบ้าง หรือคนหลายคนอาจจะเข้าใจว่าตนเองไม่มีข้อจำกัดทางความคิดเลย และคนอีกจำนวนไม่น้อยผู้กำลังเข้าใจผิดคิดว่าสิ่งที่ตนเองรับรู้และเข้าใจสังคม คือองค์แห่งภาพรวมสังคมที่ไม่ต้องเปิดประเด็นอภิปรายให้มากความต่อไปอีก แต่ไม่ว่าจะเป็นคนประเภทใดก็ตาม ทุกคนต่างมีเจตนาที่จะจมปลักอยู่กับผืนหวนทางความคิดของตนเองในเรื่องต่างๆ ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ดูเหมือนว่าทุกคนเลือกที่จะปฏิเสธการมองความจริงอันน่าเกลียดน่ากลัวอย่างจงใจ คือคนบางคนอาจจะไม่ยอมขำเลียงมองความน่าเกลียดน่ากลัวทางการเมืองเลย หรือบางคนขำเลียงมอง เห็นแล้ว แต่แล้วก็เลือกที่จะไม่วิจารณ์มัน ไม่วิจารณ์ตลอดจนปิดปากเงียบอย่างตั้งใจต่อความน่าเกลียดน่ากลัวตัวนั้น ภาวะจริงที่กำลังเกิดขึ้นจริงในสังคม ภาวการณ์เพิกเฉยโดยเจตนา (the deliberate ignorance) ของคนเรานี้เองเพื่อปกป้องและรักษาความคิดผืนหวนแบบลวงๆ ตัวเองเอาไว้ ณ ตรงนี้เองที่ข้าพเจ้าไปสู่ความต้อยอดทอดเนื่องของความน่ารังเกียจที่เกิดขึ้นจริงในทางการเมือง จนในทัศนะนี้ อาจกล่าวได้ว่า เราทุกคนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เราตระหนักรู้ว่าความจริงอันโหดร้ายทางการเมืองเกิดขึ้น แต่เราก็ประหนึ่งเสแสร้งทำเป็นมองไม่เห็นมัน หรือกับพวกเราหลายคน ที่เราหลายคนมองเห็นรู้อะไรเป็นอะไรแล้ว แต่เรากียังยืนยันเลือกที่จะไม่วิจารณ์เพื่อหยุดยั้งมัน การเพิกเฉยโดยเจตนาเช่นนี้เอง ที่เราทุกคนกลายเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในชุมชนการเมืองของเรา เรากลัวคือผู้ต้องรับผิดชอบต่อการจํานอต่ออำนาจเผด็จการ ภาวการณ์เพิกเฉยโดยเจตนาถลกลับกลายเป็นว่าเราเองนั้นละที่กำลังยอมจํานนสมยอมกับความรุนแรงทางการเมือง และมีส่วนอย่างมากต่อการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของโคกนาฏกรรมทางการเมืองต่อคนผู้เคราะห์ร้ายในสังคมของเรา ด้วยการเพิกเฉยโดยเจตนาเนี้เองที่กำลังปรับเปลี่ยนให้เราทุกคนเป็นทนายทเผด็จการ บาดแผลรำลึกที่เกิดขึ้นต่อไปไม่หยุดยั้ง ความรุนแรงยังดำเนินต่อไป เพราะเราทุกคนดูเหมือนว่าจะจงใจ drop out ไม่พูดถึงประเด็นทางการเมืองอันน่ารังเกียจนั้น เราจงใจเพิกเฉย เราจงใจไม่หยุดยั้ง เพราะเราทุกคนเลือกที่จะเงียบกับมัน ไม่พูดถึงมันอย่างจงใจ ถ้าเราทุกคนกำลังให้การสนับสนุนอำนาจเผด็จการอย่างรู้ตัว โปรดดูการอภิปรายเรื่องนี้ใน Slavoj Zizek, *The Plague of Fantasy* (London and New York: Verso, 1997) p.6.

<sup>29</sup> โปรตดู ชฎานัตต์ สุขชลาลัย. วงศาวิทยาปรัชาการเมืองว่าด้วยการต่อต้านฉันทามติ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ๒๕๕๔)